

Duinkoeien

FRANS BEEKMAN

De Nederlandse duinen zijn altijd begraasd en beweid. Uitgezette herten en konijnen leefden er vrij, maar werden wel bejaagd. Schapen, koeien, paarden en ezels werden vanuit de duindorpen voor beweiding in de duinen gebracht. De plantengroei werd daardoor sterk bepaald. Foto's van de (koe)beesten in het duin zijn er niet veel. Als illustratie hier de Zeepeduinen op Schouwen.

Na de grootschalige vorming van de Jonge Duinen in de Middeleeuwen was het kustlandschap aanvankelijk kaal en stuivend. Grote, vaak samengestelde, loop- en paraboolduinen bewogen zich ver landinwaarts. Op Schouwen ging het wel om vijf kilometer tot Burgh en Haamstede. Kort voor deze duindorpen wist men de 'zandvloed' met aanplantingen te stoppen. De aanwonende boeren waren daartoe 'gehouden'. De landzijde van de duinen beplante men aanvankelijk beter dan de buitenkant langs het strand. De binnenduintrand groeide op die manier omhoog tot ruim vijftien meter. Binnen die hoge duintrand lag een zwak golvend gebied, dat naar de grootste vallei het Zeepe werd genoemd. Die naam is afgeleid van sijpelen en komt al in 1318 voor. De duinvalleien raakten begroeid met gras en kruiden en werden door de heer van Haamstede verpacht. Dat gebeurde voor koeien en ook voor konijnen. In de zeventiende en achttiende eeuw heette de begroeide laagte op de foto het Burgdal. In onze tijd wordt het wel aangeduid als Burghse Vlake. Meer westelijk lagen de grafelijke-, later staatsduinen. Hoe dichterbij de zee,

des te voorzichtiger de beheerder was met de beweiding door koeien. Ze vraten de helm op en vertraptten het zand, zodat de zeereep niet stabiel bleef. In de vochtige overgangstrook tussen duin en polder was aanvankelijk veel elzenhakhout. Na 1900 kwam hier bloembollenteelt en vooral fruitteelt. In onze tijd is het een aantrekkelijk gebied voor de verblijfsrecreatie.

Burgh en de Zeepeduinen

Dit dorp dankt zijn naam aan de Karolingische ringburg omstreeks het jaar 900. Tussen Burgh en de Zeepeduinen staat een populierensingel als windvang voor de boomgaarden. Rechts van de kerk van Burgh is nog een molenstomp te zien, die kort na 1971 werd afgebroken. Zéér vaag in de verte is met moeite de Dikke Toren van Zierikzee te ontwaren. Links op de voorgrond, in het verlengde van de Zandstraat, is een stuivende duinrug met helm te zien naast een drinkpoel, die waarschijnlijk ontstond door een bominslag in 1944 of 1945. De veertien grazende koeien zijn van Marien Evertse uit Haamstede. Ze 'stonden droog' en werden dus niet gemolken. De beesten zwierven door de afgerasterde duinen. De Zeepeduinen (300 hectare) werden tot ongeveer 1970 gepacht van de N.V. Landgoed Slot Haamstede en in 1981 verkocht aan de Vereniging Natuurmonumenten. De Zeepeduinen worden sinds die tijd opnieuw begraasd, maar nu door een flinke kudde Shetlandpony's.

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE

Zeepeduinen met koeien
bij Burgh (1964).
Foto 'Berge', Haamstede.
Collectie F. Beekman